Ч. 129 (13.674). Львів, субота 19. травня 1934. Pocztową opłatę opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Вже тільки два дні для перегляду виборчих лист.

Вже тільки в пятницю, дня 18. травня і в суботу 19. травня ц. р. в годинах від 3-ої до 8-ої пополудні можна переглядати виборчі списки і вносити рекламації, коли кого поминули або в списках неправильно записали.

Звертаємо увагу, що дуже багато наших виборців незаписаних у списках. Не занедбайте останніх рекламаційних днів і обовязково перевірте в окружній комісії, чи Ви є у списках правильно записані. Від того залежить, чи зможете голосувати, а від кожного українського голосу залежить успіх нашої виборчої боротьби.

УКРАЇНСЬКИЙ ВИБОРЧИЙ НАРОДНІЙ КОМІТЕТ.

Більшовики живуть коштом капіталістичних держав.

ГІТЛЄР ПРО СУСП.-ГОСПОДАРСЬКУ ПРОГРАМУ ТА КОМУНІЗМ.

БЕРЛІН, ПАТ. У будинку б. пруського сойму на конґресі фронту праці при участі всіх міністрів Німеччини та союзних країв і представників нац.-соц. партії канцл. Гітлєр зясував сусп.-господарську програму. Спротивився формам комуністичного етатизму. Колиб пристосувати соціялізацію до установ суспільного життя Німеччини, це скінчилося би невдачею господарства. СССР. опирається все на капіталістичних державах, користується їх технічною помічю, як машинами і інжинірами. Совіти живуть лише коштом некомуністичних уладжень. Нац.-соціялісти хочуть можливо найбільше розвинути творчі сили німецького народу, виступаючи проти еґоістичних одиниць і гуртків. Недоцільно пристосовувано досі форми боротьби ґруп у нім. суспільности. Лише авторитет держави може успішно протиставитися таким методам. Держава не буде знаряддям ні підприємців, ні робітників, стоятиме понад гуртами. Хай фронт праці не тратить надії, цієї найбільшої сили світа. Всі ми, що пережили війну, знаємо, що метою політики не може бути ведення війни. Ми не зломимо мира, одначе нова Німеччина не зречеться ніколи своїх прав, ніколи не зрезиґнує із своєї землі. Німецький нарід фанатично боронитиме свого права до життя на цьому світі. Хай ніхто не думає, що могтиме нас згнобити підчас мира.

Демонстрації словаків на відчиті мін. Дерера.

Хай живе Словаччина! Геть із чехами!

БРАТИСЛАВА, 17. 5. ПАТ. Міністер справедливости Дерер мав у Братиславі відчит, у якім доказував конечність нац. єдности чехів і словаків для інтересу обох народів. Політична автономія булаб, мовляв, для словаків великою небезпекою,бо ослаблювала би словаків назовні й моглаб довести до розламу. Незалежна Словаччина стала би іграшкою сусідніх держав і скоро втратила би незалежність.

Присутні на салі словацькі автономісти стали гостро протестувати проти деяких міністрових тверджень. Кількох на силу вивели зі салі. Після відчиту гурт словацької молоді уладив на вулицях Братислави демонстрації, співали словацькі пісні та кричали „Хай живе автономія! Геть із чехами! Словаччина для словаків!“ і т. і. Поліція розігнала маніфестантів і арештувала кільканацять осіб.

Ще про катастрофу німецького бальона.

У звязку з катастрофою німецького стратосферного бальона „Барч фон Зіґсфельд“, який впав на більшовицькій території, повідомляють німецькі часописи, що німецький повітреплавний союз вислав на місце катастрофи своїх представників. У ґондолі найшли прапор з гакенкрайцом і чорно-біло-червоний прапор. Із паперів, що їх держав убитий летун у руці, ствердили, що це обсерватор Мазух. Тіло керманича д-ра Шренка найшли 15 км. від місця катастрофи. Тіла вбитих летунів відставили до Москви, а відтам відставлять до Німеччини.

Чому арештували анґлійського журналіста?

У мин. середу арештували штурмовики берлінського кореспондента „Дейли Експресу“ Стівенса недалеко Акену біля Ангальту, як переїздив автом через ліс із жінкою та ще з одним анґлійцем. Після 24 год. Стівенса на інтервенцію анґлійського консуля увільнили, а наложили на нього домашній арешт у готелі.

Нім. Інф. Бюро в комунікаті пояснює, що Стівенса арештували, як фотоґрафував хемічні заведення біля Маґдебурґа. Пробуючи фотографувати фабрику нарушив Стівенс давно істнуючу заборону. Тогож дня його випустили.

Приготування нової революції в Австрії.

БЕРЛІН, ПАТ. Німецька преса принесла, як твердить, автентичний текст рапорту австрійського шефа безпеки ґен. майора Ромґе. Рапорт зясовує канцлерові дані про приготування до збройного виступу. В самому Відні є понад 74.000 зорганізованих шуцбундівців, які мають 44.000 крісів. Рапорт признає, що переслідування переворотового руху в Австрії малоуспішне. Рух цей в даних обставинах може бути поважною небезпекою для Відня.

Шукають Троцького.

БЕРЛІН, ПАТ. У звязку з чутками нібито Троцький є в Швайцарії, федеральна влада пильно шукає його. Устійнили, що Троцький не переступив швайцарського кордону. Міродатні швайцарські кола здогадуються, що чутки про побут Троцького в Швайцарії поширюють нарочно, щоби замаскувати справжнє місце його побуту.

ҐЕРІНҐ У БІЛГОРОДІ Й АТЕНАХ.

БІЛГОРОД, 17. 5. ПАТ. Пруський премієр Ґерінґ відвідав мін. Єфтича, опісля пішов на цвинтар німецьких вояків, які згинули на війні та зложив вінець. Опісля відїхав на летовище, відки в год. 11. із товаришами подорожі відлетів до Атен.

ДИМІСІЯ БОЛГАРСЬКОГО УРЯДУ.

СОФІЯ, 17. 5. ПАТ. Король приняв димісію кабінету Мушанова та поручив йому створить новий кабінет.

ЖАХЛИВА КАТАСТРОФА В БЕЛЬҐІЇ.

У копальні вугля в Патіражі (в Бельґії) вибухли ґази в коридорі в глибині 805 м. під землею. Працювало там 46 робітників. Пятьох із них добули страшно попарених. Решта не відповідала на сигнали. Нічю стверджено, що 41 шахтярів згинуло. Їх тіла звуглені. Із емігрантів із Польщі, яких у тій копальні працює багато, не було ніодного вбитого або раненого. Як трупів добули з копальні, мусіли шиб замурувати, бо став горіти. На місце катастрофи приїхав король і члени уряду.

Нова катастрофа.

БРЮСЕЛЯ, 17. 5. ПАТ. Учора в полудне в копальні Патіраж приключилася нова катастрофа. Коли в шибі була рятункова дружина та технічна комісія інжинірів, вибухли знову ґази, що спричинили пожежу. Врятували всього 6 осіб, дуже попарених. Решта, себто 5 інжинірів і 9 шахтярів згинули.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК У БЕЛЬҐІЇ.

БРЮСЕЛЯ, ПАТ. В околиці Шарльроа шахтярі уладили голосування, в висліді якого 90 проц. голосів упало за негайним проголошенням ґен. страйку. Дирекції копалень у звязку з ост. катастрофою постановили перенести редукцію платні з 22. травня на 3 червня. Та мабуть шахтярі не ждатимуть початку червня, а проголосять ґен. страйк уже вівторок. До них прилучаться металюрґічні робітники.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В БАДЕНІЇ.

БЕРЛІН, 17. 5. ПАТ. Вчора рано в Пфорцгаймі в Баденії пересувальна льокомотива вударилася з особовим поїздом, що відїхав на стацію. Три особові вагони роздавило. Згідно з дотеперішніми вістками було 4 убитих і багато ранених.

Господарські перспективи Волині.

Теперішність і майбутність в офіціяльному світлі.

У краківському „Час-і" з 9. і 11. ц. м. помістив п. Витовт Вольф репортаж з Волині, в якому подає своє інтерв'ю з віцевоєводою Годлевським і президентом Хліборобської Палати в Луцьку І. Кржижановським. Попробуємо зреферувати думки обох достойників, бо в них віддзеркалюється з одної сторони катастрофальна господарська дійсність на наших півн.-західних землях, з другої сторони зясовують вони господарську програму уряду чи Хліб. Палати на цих землях та беруть під увагу не дуже відомі у нас економічні можливости Волині.

Зачнемо від майбутности, якою займається віцевоєвода, перший з черги інтерльокутор п. Вольфа.

Положення Волині вимагає особливих заходів уряду і громадянства. Фінансово-хліборобська акція як скрізь так і тут принесла — мовляв — поважні пільги. Але важне, щоби пригоровити хліборобство до нових конюнктуральних умовин. Іде про те, щоби використовуючи почву і клімат перейти на більше поплатну продукцію. Олійні рослини, особливо соя, лен, конопді, тютюн, конюшина, садівництво з досі імпортованими кавунами і мельонами — ось продукти майбутности. Пшениця задержує дальше своє значіння, як теж хміль, впроваджений чехами, особливо після заснування Хмелярського Банку в Дубні.

Змагаємо — каже віцевоєвода (подаємо тут його думки скорочено, але докладно) — до піднесення годівлі овець. У горохівському повіті народний промисл виробу кожухів може ще дати працю багатьом людям. Знамениті висліди дала спроба годівлі каракулів у Кремянецькому Ліцею і в Маневичах, ковельського повіту. Хоч Волинь, так як Познанщина, залишиться по суті хліборобська, проте і тут є промислові можливости. Причиняються до того близькі поклади вугілля і мало покищо використані інші мінеральні багацтва, які є запорукою господарського ренесансу Волині. Тепер крім каменоломів, що з кожним роком краще розвиваються, маємо не дуже розбудований ще хліборобський і лісовий промисл, а саме цукроварні, горальні, бровари і тартаки. Добра конюнктура є тепер для лісового промислу (він головно в руках держави), годі вдоволити всі замовлення закордону. Дикти, клепки на долівку, тощо (приватний промисл) мають також поважний збут за кордоном. Очевидно стан хліборобського промислу, звязаного з заг.-хліб. конюнктурою, не є вдоволяючий.

Волинь скриває безчисленні можливости. Вона ще геольогічно не прослілжена, а гіпотези геольогів вказують на істнування вугля і міди. Грудка 95%-вої місцевої міди є у „Волинському Музею". Геольогічний Інститут при помочі Фонду Праці веде тепер досліди і хто знає чи в майбутності не будемо мати **багатого волинського басейну.** Із зовсім конкретних справ, підкреслює п. Годлевський перш за все каменоломи. Волинь має величезні запаси каміння від пісківців до граніту в ріжних відтінях. Експльоатація досі розмірно дрібна (Іванова Долина, Клесів). Польща спроваджує каолін з ЧСР і СРСР, хоч має його на Волині. Живицю переробляти можна на каляфонію замість купувати в далекій Каліфорнії. Розвій промислу принесе з собою урбанізацію і добробут. Найбільшою болячкою Волині — це — мовляв — залізничі тарифи (пільги схід-захід, замість у напрямі північного сходу), дальше — меліорація північних мокрих повітів (останнього року переведена була на просторі 200 км. ковельського повіту, а тепер ведеться меліорація здовж річки Нерства) і врешті — як третій постулят Волині називає віцевоєвода усунення дрібного торгівця збіжжям, поправу організації збуту.

Другий інтерльокутор краківського репортера, п. Кржижановський переплітає і кінчає свої думки сумним акордом: **Волинь стоїть перед господарською катастрофою.** Положення хліборобства на Волині характеризує він коротким реченням: повне вичерпання хліборобства і перші обяви психічного заломання населення. Задовження величезне, кредитів нема, катастрофальний упадок цін довів до руїни мертвого і до нечуваної редукції живого інвентаря.

На фінансово-хліборобську акцію дивиться президент Хліб. Палати в Луцьку інакше, як віцевоєвода. Вона прийшла запізно, є дорога і занадто формалістична. Вона не дає генеральної мораторії а тільки індивідуальну, не пристосована до сьогоднішних цін сіль.-госп. продуктів і диктує відсотки (6%), які є рішуче за високі.

Шлях до покрашання ситуації — це на думку п. Кржижановського: зменшення публичних тягарів, обниження відсотків і поширення пільгової тарифи.

Волинська Хліб. Палата накреслила собі — як каже її президент — такі напрямні:

1) спертись на „зорганізованому елементі" (польському);

2) до кожної проблеми підходити з погляду збуту а не продукції (через те перехід на продукцію популярних артикулів);

3) підкреслювати годівляну господарку (особливо вівчарство у північних повітах);

4) виключити жито з чорноземних повітів у користь олійних рослин і конюшини;

5) побільшити меліораційну акцію на т. зв. Волинському Поліссі;

6) розвинути народний промисл і управу конопель та лену для влекшення ситуації дрібної власности.

Щодо точок 2—6, як тих, що торкаються господарства Волині з мериторичного боку не маємо нічого до закинення. Зате не тільки з суто-українського, але теж з обєктивно-господарського становища вважаємо великим промахом думку, висказану в першій точці. Спертись на зорганізованому елементі, на „Рольніках", тощо, значить спертись на „осадніках" і „земянах", залишаючи в стороні міліонові маси справжніх автохтонів Волині. Національний склад Хліб. Палати в Луцьку гармонізує вповні з напрямною, що її висказав у першій точці президент цієї Палати. Але треба дуже сумніватись, чи насильно вдержувана господарська пасивність населення Волині — коли то в обороні примітивних прав господарської самопомочі треба йти аж перед Найвищий Трибунал — чи така поведінка сприяти буде цьому „ренесансові" волинської землі, про якого багатонадійно говорив п. віцевоєвода і до чого змагає Хліб. Палата в Луцьку.

В. Н—вич.

Реклямуйте своє виборче право! Чи Ви вже перевірили, чи Ви є записані у списках виборців?

За добру школу.

„Публичний документ" чи дійсна вартість школи?

Передвчорашня відповідь „Батьківського Кружка при школах СС. Василіянок у Станиславові" на мою статтю п. н. „Вартість приватних шкіл з правом і без права прилюдности в минулому й тепер" („Діло" ч. 112 з 2. травня 1934) є тенденційна та розминається з правдою. Ось докази:

Автори тої відповіди — з браку інших аргументів для доказання єдиноспасаемости шкіл з правами прилюдности — наводять цитат з книжки д-ра Станіслава Тинельського (що колись називався Тихоліс!). Одначе книжка д-ра Тинельського („Д-р Станіслав Тинельскі: Практика школьна. Варшава, 1929. Накладем Звйонзку Научицельства Шкул Повшехних") — це ніякий закон ані розпорядок, ані навіть ніяке офіційне видання, тільки зовсім **приватний** підручник про адміністрацію шкіл. І тому ця книжка не має офіціяльного значіння.

Зокрема цитований „Батьківським Кружком" уступ з Тинельського (стор. 159) відноситься до приватних **народніх** шкіл (заголовок того уступу звучить: „Приватне школи **повшехне** без прав"), а не до гімназій. Якщо зважити що закон з 11. березня 1932 р. (Д. З. Р. П. з 20. 4. 1932, ч. 33, поз. 343) дав зовсім нові норми устрою приватного шкільництва, а на підставі ст. 14. тогож закону „тратять силу всі приписи, видані в справах унормованих оцим законом", то — річ ясна — уступ на стороні 159 книжки д-ра Тинельського з 1929 р. не має вже тепер ніякого значіння і для приватних народніх шкіл! Отже пощо його цитувати й баламутити людей?

Але „Батьківський Комітет" цитує ще сторони 216 і 217 книжки д-ра Тинельського, отже придивімся, які справи там порушено. На стороні 216: ані одного слова про значіння свідоцтв шкіл з правами чи без прав прилюдности, а на стороні 217 сказано, що учні при переході до інших шкіл здають вступний іспит. — Чи я цьому коли перечив? Таж саме я поставив цю справу ширше. Я спеціяльно підніс і підкреслив, що всі матуристи як з державних, так і з приватних шкіл мусять складати окремі вступні іспити на університет чи техніку, високу торговельну школу, фармацевтику і т. д. на доказ, що „публичний документ" у виді свідоцтва фактично не звільняє від іспитів, отже **рішає фактичне знання.** І то всупереч неправдивому твердженню „Батьківського Комітету", мовляв — „не вистане лишень фактичне знання й умілости, що їх дають молоді"... А на доказ навів я факти: Коли йшло про **конкуренцію знання,** то на медичний факультет львівського університету зпоміж соток кандидатів з ріжних державних і приватних гімназій — поздавали абітурієнтки гімназій „Рідної Школи" без прав прилюдности і саме там з успіхом продовжують свої студії. Цеж хіба найкращий доказ фактичної вартости гімназій „Р. Ш." і цього ніщо не в силі зменшити ані затемнити.

Тенденція нової шкільної реформи іде саме в напрямі двіжничкування учнів та їх доцільної селекції. Тому і в майбутньому всілякі іспити (все одно, в якій формі: матури, кінцеві, вступні чи спеціяльні іспити) будуть міродайні без огляду на характер школи, до якої ходив учень та його свідоцтво. Отже практично і в майбутньому рішатиме таки фактичне знання.

Ніколи також я не перечив тому, що іспити екстерністів рівновартні з іспитами учнів, що ходили до державних чи приватних шкіл, ані не обезцінював самостійної праці екстерністів. Навпаки, я завсіди з великим респектом і признанням для тих одиниць, що власними силами без ніякої школи зуміють осягнути потрібне для себе знання. — Це також наглядний і найкращий доказ, що рішаючим чинником є не „публичний документ" (свідоцтво), але фактичне знання.

І ще один аргумент висунув „Батьківський Кружок":

„Матури переводять не школи, лиш за гок покликані Кураторією комісії, з тим, що в школах державних або приватних з правом прилюдности у склад комісії входять звичайно члени учит. збору дотичної школи й ученики здають деякі предмети, а в інших склад комісії ріжний і ученики здають усі предмети".

Передовсім не є ніяким нещастям, як учні здають і здадуть усі предмети. Навпаки — в часах такої **оцінки знання** виходить це не на шкоду, але саме на **користь** дотичних абітурієнтів. Одначе дивно звучить цей „аргумент" саме у станиславівських відносинах. Бо якраз до матуральних комісій в учительській семинарії СС. Василіянок з правом прилюдности в Станиславові приділювала Кураторія Л. Ш. О. учителів з інших шкіл (до історії, географії, польської мови). Міжтим у гімназії „Р. Ш." без права прилюдности в Станиславові за ввесь час істнування тоїж гімназії від 1920 р. покликала Кураторія Л. Ш. О. тільки один раз учителя до польської мови з іншої школи!

Останнім, найважнішим аргументом за правом прилюдности вважає „Батьківський Кружок" ст. 4. закону з 11. березня про приватні школи. Хто не знає тексту тої статті закону, міг би подумати, що там є засуд смерти на школи без прав прилюдности. Тимчасом там нема про це ані слова. Дотична стаття звучить дослівно так:

Ст. 4. Шкільна влада, що виконує надзір, може зачинити школу, якщо та влада рішенням ствердить, що: а) школа була нечинна напротязі трьох місяців без оправданої причини; б) науковий або виховний рівень школи напротязі 3 останніх літ невистарчаючий; в) школа не придержується обовязуючих приписів та постанов статуту школи; г) навчання або виховання молоді відбувається в нельояльному для держави дусі, або коли школа не протиділала успішно шкідливим впливам на молодь під виховним оглядом.

Перед виданим осудом про зачинення школи має шкільна влада, що виконує надзір, дати змогу управі школи подати вияснення в речинці означенім шкільною владою.

Виконний розпорядок міністра освіти з 7. 6. 1932 постановляє до ст. 4:

§ 16. 1) Перед виданням рішення про замкнення школи шкільна влада подає до відома школи закиди, визначуючи заразом до уділення вияснень речинець не коротший як 2-тижневий.

2) Замкнути школу на підставі точки б) ст. 4 закону можна тільки тоді, як напротязі трьох по собі слідуючих літ шкільні власти кожного року повідомили школу, що науковий і виховний рівень невистарчаючий,

Отже де тут мова про те, що „право прилюдности є правом на істнування школи"? Пощож страшити непоінформованих батьків? — А врештою, як Міністерство Освіти могло зачинити українську **державну** гімназію в Тернополі, то що може перешкодити йому в даному випадку зачинити якусь приватну школу з правом чи без права прилюдности? На всякий спосіб право прилюдности не є ніяким охоронним панцирем для даної школи!

Але на цьому ще не кінець! Немалою, а просто ревеляційною несподіванкою буде, коли наш загал довідається, що та гімназія СС. Василіянок у Станиславові, якої „Батьківський Кружок" так розписується за правом прилюдности, сама донині не має права прилюдности! Це факт.

Отже натяки на „позакулісові торги і протекції" не такі то „неповажні", ані зовсім безосновні. Ясно, що управа гімназії СС. Василіянок у Станиславові хоче такими своїми виступами він „Батьківський Кружок" звернути на себе увагу „власть імущих" і... ревно заслужити собі в майбутньому на право прилюдности, щоби мати „арґумент" проти гімназії „Рідної Школи"*). І тому „Батьківський Кружок" зводить есевціональну виховну вартість до „публичного документу", дарма, що дійсне життя, особливож повоєнне, доказує саме протилежне.

Натомісць „Рідна Школа" поставила собі за ціль виховати у своїх школах — все одно: з правом чи без права прилюдности — людину так, щоби могла дати собі раду в дійсному життї і серед усяких, навіть найтяжчих обставин. І саме в тому приноровлені до теперішніх обставин і до життя є велика і безперечна вартість усіх шкіл „Рідної Школи".

Досвідчений батько.

*) Не від речі буде згадати про ґенезу повстання стан. гімназії СС. Василіянок. Представники українського громадянства Станиславівщини на 3 анкетах у 1932-33 р. ухвалили, що нема змислу отвирати СС. Василіянкам конкуренційної гімназії проти гарно поставленої гімназії „Р. Ш.", хіба захоронкарську семинарію. І дійсно в 1932 р. СС. Василіянки не важилися отвирати гімназії. Щойно з 1933-34 роком відкрили І. клясу конкуренційної гімназії, до якої ходить тепер 13 учениць (просто перегнали зі своєї 6-клясової народньої школи до І. кляси!). — Міжтим у І. клясі гімназії „Р. Ш." є тепер 25 учениць (а було 29).

дали рішучі домагання до проводу-централі: не толерувати промахів філій і читалень. Не дозволяти, щоби до проводів філій і читалень входили нечлени „Просвіти". Якщо філії і читальні не придержуються постанов статута і вибирають нечленів — не приймати вибору виділу до відома. Цілий ряд промовців заявився за допомогою „Просвіті".

На цій конференції ухвалили на внесення представника філії „Просвіти" і Повітового Союзу Кооператив у Калуші постанову, якої переведення в життя дасть змогу „Просвіті" здобути належний фонд. А саме: українська кооперація завдячує „Просвіті" початок свого існування. Українська кооперація виросла з просвітньої орґанізації, находила все поміч в просвітній орґанізації, приміщення в домівках, нераз і безплатно, а й тепер находить: користала з матеріяльних підмог просвітньої орґанізації

Обласна освітня конференція в Станиславові.

На день 10. травня ц. р. скликав Головний Виділ Т-ва „Просвіта" обласну освітню конференцію в Станиславові. На конференцію прибули відпоручники 17-ти філій „Просвіти". Були на ній заступлені: Станиславів, Галич, Калуш, Войнилів, Долина, Рожнітів, Городенка, Снятин, Тисьмениця, Товмач, Отинія, Надвірна, Делятин, Коломия, Богородчани, Солотвина, Бурштин. Не були заступлені райони: Болехів, Журавно, Косів, Кути.

На конференцію цю прибули також запрошені відпоручники наших економічних і інших установ, і то з самого міста Станиславова і поблизьких повітів. Треба ствердити, що на зазив Головного Виділу „Просвіти" явилися чільні провідники наших освітніх, економічних і інших установ цієї области. Явилися, щоби застановитися над важним під сучасну хвилю питанням, в який спосіб вдержати стан посідання освітньої орґанізації і належно її розбудувати.

Конференцію отворив і нею проводив голова філії „Просвіти" в Станиславові д-р Юлій Олесницький, який привитав прибувшого на конференцію голову „Просвіти" д-ра І. Брика і всіх присутніх та віддав голос голові Т-ва. Голова Т-ва „Просвіта" д-р І. Брик у свому глибоко продуманому рефераті представив присутнім теперішній стан просвітньої орґанізації і чергові її завдання. Вказав на величезне змагання українських мас поглибити освіту при помочі самоосвітніх гуртків, вказав на масове творення бібліотек у цілому краю, що в останньому часі набрало певного розмаху, на поширення членства, акцію внутрішньої позички „Просвіті", а зокрема обговорив матеріяльний стан „Просвіти". Перед „Просвітою" стає конечність кинути на кожний район, а навіть на кожне село-читальню освітнього робітника, бо тільки в той спосіб ми двинемо освітній рух вперід. На цю акцію потрібні великанські фонди, а в першу чергу тих освітників треба належно вишколити. Це питання вяжеться тісно з потребою основання просвітнього інституту, якого брак відчуває „Просвіта" дуже, а покищо курсів для вишколу освітників. Всі ці справи вимагають фондів, а тих фондів „Просвіта" не має. І фонди можна здобути, але вперед треба викликати відповідне наставлення громадянства до „Просвіти", до просвітніх змагань. Просвітні змагання мають бути не лише змаганнями просвітян, але й змаганнями усіх активних сил української нації. „Просвіта" хоче виховати кадри нових просвітян, живих активних громадян, які будуть змагати до кращого завтра нації. Одним із чергових важних завдань орґанізації — це напружити всі наші сили, здвоїти енерґію — добути фонди, щоби вже раз звільнити „Просвіту" від непотрібних довгів. Просвітня орґанізація, це підбудова народнього життя теперішнього і будучого.

На конференції почули ми й реферат інспектора „Просвіти" В. Гафтковича, який ілюстрував стан досягнень просвітньої орґанізації в поодиноких районах, беручи під увагу, як просвітня орґанізація старається виконувати свої обовязки супроти централі. Слухали ми виводів референта і аж соромно ставало, які ми обовязкові. Більша частина поодиноких виділів філій „Просвіта" забула, коли була членами „Просвіти", бо не заплатила вкладки. Або великі райони, як: Коломия, яка обєднує 95 читалень закуповує в одному році в „Просвіті" аж одну бібліотеку на сплату. А в той саме час маленькі підгірські райони змагають до того, аби в кожній читальні була бібліотека і беруть книжки з магазину „Просвіти", аби в той спосіб створити можливости централі позбутися книжкових магазинів і дати їй потрібний гріш. Або „Дар Просвіті", членські вкладки читалень і т. ін., ріжні вплати читалень. Це фонди централі „Просвіти" і їх треба централі відіслати. Бо за членську вкладку централя має дати читальні книжки чи журнали. Так повинно бути, а дійсність каже інакше. Деякі філії „Просвіти" задержують ці фонди в себе, нераз і довше як рік і через це спиняють правильну працю в читальнях і централі. Така політика філій „Просвіти" нездорова, з такими способами просвітньої акції треба скінчити. Джерела доходу на просвітню акцію є. Але їх треба належно використати. А колиб навіть тих джерел не було, то сама орґанізація має їх створити. Стягнути треба лише розжичені фонди читалень, а цеж дасть поважний капітал просвітній орґанізації. Ці й подібні справи вимагають праці-діл, а не заяв. Кожний район нехай сповнить те, що до нього належить, а просвітня орґанізація буде не лише вратована від матеріяльних зобовязань, але і належно розбудована.

В дискусії над рефератами порушено цілий ряд преважних справ. Дискусія була жива. Падали рішучі домагання до проводу-централі: не толерувати промахів філій і читалень. [...]

через уділювання позичок з фондів просвітньої орґанізації, ба й тепер є вложений поважний капітал просвітньої орґанізації в наших кооперативах.

Маючи це все на увазі українська кооперація як правдива посестра „Просвіти", яка розуміє, що без просвітньої орґанізації, без просвітньої акції виховання громадян — не зможе розвинути належно своїх плянів у життя, та маючи на увазі, прикрий матеріяльний стан Т-ва „Просвіта", який не дає змоги просвітній орґанізації повести належну працю, українська кооперація мусить прийти Т-ву „Просвіта" у Львові з належною матеріяльною допомогою. А саме: українська кооперація це є централі ріжних виділів, ПСК, банки разом з низовими клітинами зложать на фонд віддовження „Просвіти": кожний ПСК, або банк зложить до кінця червня ц. р. квоту від 2—3 тисячів золотих платну в готівці або ремесами у формі внутрішньої позички. В цей спосіб українська кооперація дасть змогу Т-ву „Просвіта" позбутися довгів долярових. Фонди зложені українською кооперацією — це акт вдяки просвітній орґанізації за дотеперішню працю в підготовці кооперативної орґанізації.

Резолюцію цю принято одноголосно. Наложено обовязок на поодинокі філії „Просвіти" здобути до кінця травня ц. р. потрібні фонди для централі

Як село боронить української школи.

(Допис із Хмелеви, пов. Городенка).

Село Хмелева, пов. Городенка, наскрізь українське. Нема в школі ні одної польської дитини. Тому й слушно в нашій 1-клясовій школі досі збереглась українська мова як викладова. Та новому шкільному інспекторові п. Л. Пижові такий стан не подобався. Він постановив змінити її на польську. В тій цілі з його доручення приїхала до нас у великодну пятницю учителька з Колінок п. Тужанська, покликала собі до помочі двох синів місцевого нібито дідича Стригавки і війта Микиту Давимуку, дала їм декларації, повчила, що і як мають робити і післала по селі до родичів шкільних дітей, щоб ті декларації підписали.

Помічники виявились гідними довіря. Діставши потрібні поучення від названої учительки, зараз таки, хоч і ніч вже була, ревно забралися до роботи. Спішилися, щоб часом люди за скоро не доглупалися, про що річ іде. Від 8-ої год. вечора до 1-ої попівночі ходили по селі, стукали у вікна, будили людей (та страшили дітей) і веліли підписувати предложені декларації. На запит родичів, на що тих підписів, відповідали, що за те, „аби в нас була 7-клясова школа, бо тепер треба дітям більше науки, а книжки і все потрібне для всіх бідних буде давати безплатно пан староста". Треба зазначити, що декларації були друковані в українській мові, а в них при кінці була така дрібна замітка: „Висказуємо бажання, щоб до істнуючої публичної загальної школи в Хмелевій була введена державна мова навчання". Цього останнього речення збуджені зі сну селяни одні й не дочитали, а інші п'я грамотні, не зрозуміли, то й не підозрівали підступу. Трьох підписало власноручно ті декларації, за інших робив сам хрестики і підписував Адам Стригавка.

Другого дня раділи і п. Тужанська і її помічники, що так легко вдалось їм доконати такого діла. Та раділи не довго. Бо тогож таки дня селяни краще протерли очі, докладно відчитали одну з декларацій, що лишилася в їх руках і з острахом пізнали, що впали жертвою обманців. Тому зараз в місця і устами делеґації і письмено внесли через старосто в Городенці до шк. інспекторату в Коломиї якнайрішучіший протест проти такої поведінки і зажадали уневажнення тих декларацій. Крім того внесли скаргу до судової прокураторії в Коломиї проти всіх трьох вище названих збирачів підписів за попонене ними ошуство.

Додамо, що в нашому селі Позіт. Виділ заложив був „пшиспособене рольнічe", а пізнійше й „Кулко млодзєжи вейской". Перше мало навіть деякі успіхи. Але по цьому шкільному обмані все розлетілося і сліду вже з того нестало. Так зареаґувало село на негідну спробу ошукати його і зломити його волю.

Ми віримо, що справу виграємо, а п. Пижові дякуємо, що так скоро і виразно відкрив нам своє правдиве обличчя.

Громадяни.

НОВИНКИ

— **Замкнення вистави проф. О. Ляшенка.** По трьох тижнях замкнено 14. п. м. цю популярну виставу. Необхідність приїзду до Африки вже в дні 28. травня приневолила мистця замкнути виставу в повні її успіху; вистане згадати, що навіть в останнім дні оглянуло виставу около 1.000 осіб. Не дасться заперечити, що й цим разом Львів виявив себе гостинним містом і доказав, що не мали рації песимісти, які твердили, що львовяни в останніх часах мало цікавляться мистецтвом. Адже 16. проданих дорогих образів і майже 200 дереворитів проф. Ляшенка говорять ясно самі за себе! Якщо до цього додати тисячі осіб, що оглянули цю виставу в такому короткому часі, то треба признати, що вистава проф. Ляшенка осягнула величезний, дійсно непересічний успіх. Нема найменшого сумніву, що підчас чергової вистави, яку проф. О. Ляшенко нам обіцяв, стріне наш мистець з Орієнту ще більшу громаду сердечних приятелів і прихильників його соняшного, повного радости мистецтва.

— **З успіхів Гаркавенка в Берліні.** Олександер Гаркавенко з кожним днем здобуває все більші успіхи в берлінському турнірі за „золотий пояс Німеччини". Він поклав ще трьох противників. Француз Рауль Сан Мар, що дозволив собі в останній зустрічі з Гаркавенком ударити його кілька разів, поплатився поразкою вже в 15-тій хвилині. Румунський заступник (українського походження!), Василь Колев, хоч і виказав себе у турнірі незвичайно гарним техніком, міг тільки 40 хвилин утриматися проти українського чемпіона. З найбільшим зацікавленням і напруженням чекали тисячі прихильників спорту в будинку цирку Буш у понеділок 14. травня висліду третьої зустрічі Гаркавенка з американським негром, Реджінальдом Сікі, який переміг усіх противників — крім молодого німця, Ганса Шварца — своїм спеціяльним хватом, „американською краваткою". Сікі був переконаний, що йому вдасться поконати також і Гаркавенка. Та не так воно сталося. По 31 хвилині показав наш лицар своє незвичайне мистецтво: він піднісся після кількох хвилин „краватки" і блискавично метнув переднім нижнім поясом здивованого негра на дві лопатки. Присутні на змаганнях влаштували Гаркавенкові справжню овацію. Турнір закінчиться в четвер 17. травня. Без поразок залишився крім нашого заступника тільки молодий Шварц. Отже між ними відбудеться рішаючий двобій за найвищу нагороду Німеччини. Берлінські українці з великим зацікавленням слідкують за ходом турніру і вірять у перемогу Олександра Гаркавенка.

— **Україніка.** Праське „Pravo Lidu" ч. 112. з 15. травня принесло довшу згадку про проф. І. Горбачевського з нагоди його 80-их роковин уродин. До замітки доданий портрет ювилята.

— **Хто виграв на льотерії?** В нинішнім тягненні Держ. Клясової Льотерії впали виграні на такі числа: 15.000 зол. на ч. 167763. 15.000 зол. н ач. 30315, 73733, 150897. 5.000 зол. на ч. 8455, 63713, 86023, 145632, 28064, 131312, 133097. 2.000 зол. на ч. 2060, 15164, 22338, 22681, 24713, 33418, 36756, 55103, 56701, 57222, 81684, 112229, 113814, 132406, 150720, 156905, 166141, 82804, 17102, 25290, 26911, 32279, 36396, 40443, 58937, 79743, 8310, 89553, 90425, 96701, 100144, 134900, 136987, 145677, 156628, 166277. 1000 зло. на ч. 1914, 12841, 13712, 27106, 35340, 35738, 38917, 39019, 41443, 42923, 44445, 49237, 52693, 57656, 73656, 73675, 80730, 93214, 94232, 106075, 108129, 111391 111529, 112098, 114332, 118264, 125645, 131881, 132295, 133457, 146653, 148280, 149040, 151653, 154007, 158071, 32211, 41284, 52611, 55550, 53943, 65161, 66748, 70197, 73146, 74940, 75496, 82805, 89415, 102159, 110453, 114301, 120028, 123446, 126725, 129499, 134331, 140923, 146206, 150824, 153287, 163742.

— **В справі аполітичности суддів.** Міністер справедливости Міхаловський пригадав обіжник, що забороняє суддям і прокураторам належати до всяких без вимку політичних партій. Заборона не торкається тільки стрілецької організації.

— **Буря над Любачівщиною.** Понад Любачівщину перетягнула 16. ц. м. шалена буря, що поперевертала дерева і наробила великої шкоди в громадах Жуків, Олешичі і Старе Село. Потерпіло багато дахів.

— **Святотатство.** У Дубравці пов. Жидачів вломилися до церкви злодії й вкрали 75 зол. та щадничу книжочку на 100 зол. Тої самої ночі ті самі мабуть злодії добулися до церкви в Буянові, де вкрали кілька золотих.

— **Вибили шиби.** Невідомі люди вибили в друкарні „Хвилі" у Львові при вул. Підвалля три великі шиби вартости 1000 зол.

— **Кістяк мамута** знайшли робітники в Локитках пов. Товмач при роботі в каменоломі. Кістяк зберігся дуже добре. На місце приїхав від покутського археольоґічного товариства д-р Ґрабовський, щоби допильнувати робіт при добуванні цінного предмету.

— **Краєва хроніка.** Повитуху з Нароля, Йосифу Струмидло засудив львівський суд на один рік вязниці за переведення недозволеної операції, наслідком чого пацієнтка Апеля Корона померла. — На залізничому шляху біля Ґарволіна знайшли тіло 19-літнього гімназиста Мечислава Ґлендера зі Львова з відтятою головою. Причина самогубства невідома. — В Ярославі в касарні 39. п. п. сержант Ґайда застрілив з револьвера свою жінку. Причиною були родинні невзгодини.

— **Новий трансатлянтійський лет.** Два італійські летуни, Сапелі і Бенл, вилетіли з Ню Йорку понад Атлянтійський океан в дорогу до Риму. В 32 годинах поконали океан, однак до Риму не долетіли, бо наслідком дефекту в моторі мусіли осісти на березі Ірляндії. Перших 21 годин наслідком мряки летіли зовсім навмання. Дефект мотору запримітили в часі, коли находилися 400 миль від берегу. Не рахували вже на те, щоби долетіли і вважали себе страченими. При осіданні на нерівному ґрунті знищився спід літака. Після направи полетять дальше до Риму.

— **Реорґанізація шкільництва в Совітах.** Декрет, підписаний Сталіном і Молотовом, уводить нову орґанізацію совітського шкільництва, яка відповідає передреволюційному поділові на школу вселюдну, проґімназію і ґімназію. Привернено навіть назву кляси замісць дотеперішної ґрупи і директорські титули для управителів середніх шкіл.

— **Знайшли грецькі папіруси.** При розкопках у старинному грецько-римському місті Телетуніс, що лежить на території старої египетської провінції Фаюм, знайшла археольоґічна експедиція понад тисячу грецьких папірусів. Більшість з них збереглася знаменито.

— **Більшовицька аристократія.** З Москви повідомляють, що більшовицька влада проголосила в себе нову аристократичну суспільну клясу, до якої можуть належати тільки люди заслужені для совітської держави. Названо їх „шляхотними людьми нашого краю", причому преса заохочує всіх інших діячів взятися до роботи за приміром аристократів.

— **Незвичайне розводове темпо.** Голосна фільмова артистка Джоан Гарльов, платинова білявка з Голівуду, розвелася з третім своїм чоловіком Гарольдом Росоном, не могучи з ним погодитись. Артистка має 23 роки і що року розводиться.

— **Увільнення осіб, вхоплених бандитами.** Американський нафтовий магнат Джетл, якого вхопили 10. ц. м. біля Льос Анджелес бандити, знайшовся здоров і цілий. Як відомо, бандити зажадали за увільнення Джетла 75 тисяч долярів. Дня 14. ц. м. родина міліонера дістала загадочний телефон. Повідомлена про це поліція перевела доходження й арештувала три особи, між ними три жінки. На основі добутих інформацій поліція впала до малого дому недалеко Льос Анджелес і знайшла Джетла. Він лежав звязаний на ліжку з завязаними очима. В домі находилися два мужчини, з яких одного арештовано, а другий, як каже Джетл, провідник банди, втік. Джетл оповідає, що поводилися з ним добре, відживляли незле, був тільки звязаний. Здивувався, що був так близько свого дому, бо бандити возили його самоходом кілька годин. Вістка про врятування Джетла викликала в Льос Анджелес велике враження. Народ хотів злинчувати зловленого бандита. — Одночасно повідомляють про віднайдення 6-літної доньки богатого годівельника худоби в стейті Арізона, Джюна Робелса. Досі не відомо, чи зложено за неї окуп. В листі до ґубернатора стейту, який писали мабуть самі бандити, означено точно місце, де укрито дівчинку. Інтересовані пішли на вказане місце біля міста Туксон і тут у безлюдному місці, в печері 2 метри довгій і метер глибокій знайшли звязану дівчинку в стані повного виснаження. Біля жертви стояв збанок з водою, шматок сухого хліба і кілька помаранч. Дитина була страшно занедбана, а печера занечищена і повна хробацтва. Передали її лікарській опіці, здержуючись від переслухання.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Театри.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича, Бучач:
18. V. Ельга.
19. V. Наша парада.
20. V. Сонце руїни.
З Бучача їде театр до Чорткова.

Великий Міський Театр.
Пятниця, 18. V. год. 7·30 веч. „Діти епохи" Л. Чарновського.
Субота, 19. V. год. 7·30 веч. Весела вдова.

Театр Ріжнородностей.
Пятниця, 18, V. Театр нечинний. Ґенеральна проба „Дівчата в одностроях".
Субота 19. V. год. 7·30 веч. „Дівчата в одностроях", песа Вінсльо. Премієра.

Жидівський Варшавський Артистично-Літературний Театр у салі „Колісею" дасть 10 вистав:
Пятниця, 18. травня, год. 8·45 веч.
Субота, 19. травня, год. 12 вполудне та 8·45 веч.

Кіна.

АПОЛЬО: „Під жаром Туркестану" „Фордансерка".
АТЛЯНТИК: „Отаман Алменкін" (фільма в російській мові).
ВАНДА: „12 крісел" (Вл. Буриан, Дима).
КАСІНО: „Таємний детектив", „Вороги подружжя" (Льорель і Гарді).
КОЛІСЕЙ: „Полуня", ревія „Під газом".
КОПЕРНИК: „Чібі" (віденська комедія), „Баль бідних ліжечок" (із Містенґет), Барту в Польщі.
МАРУСЕНЬКА: „Чібі" (віденська комедія), ревія „Травень, діто, травка!"
МІРАЖ: „Програма 6 зірок", „Флip і Флап як карієровичі".
МУЗА: „Біда лелів (з Ол. Мей).
ПАЛЯС: „Цісарські лови" („Унзер кайзер").
ПАН: „Чанду".
ПАСАЖ: „У домі страхіть", „Самоцвіти кохання".
СВІТ: „Божевільна ніч у звіринці".
СОНЦЕ: „Нічні суди" та ревія.
СТИЛЕВЕ: „1002 ніч" і ревія „Зелений карнавал".
ХИМЕРА: „Новий пол".
УТІХА: „В кожній пристані дівчина" та ревія.

Закордонне радіо.

Пятниця, 18. травня 1934.

Льондон (342,1) 19·30 Два фортепяни, 22·00 „Сумерк богів" оп. Вагнера, **Відень** (506,8) 17·25 Скрипка, **Братислава** (298,8) 19·30 „Лис Микита" оп. Яначека, **Париж** (1649) 12·30 Концерт, **Білгород** (439,8) 17·00 Пісоньки, **Берлін** (356,7) 18·30 Пфіцнерова соната на скр. і форт. е-моль, **Кенігсвустергавзен** (1571) 20·15 Німецька музика, спів. **Ляйпціґ** (382,2) 21·00 Спів. **Мінхен** (405,4) 20·15 „Зузаннина тайна" оп. Вольф-Ферарія, **Осльо** (1181) 20·00 „Ліділ" оп. Ольсена. **Будапешт** (549,5) 13·30 Циг. музика, **Мілано** (368,6) 11·30 Квінтет, 17.10 Вок. інстр. концерт, 20·45 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 17·00 Вок. інстр. концерт.

Субота, 19. травня 1934.

Відень (506,8) 12·00 Концерт трубної орхестри, 16·05 Популярна музика, 20·05 „Країна усміху" оп. Легара, **Братислава** (298·8) 12·35 Концерт, **Прага** (470,2) 19·30 Концерт військової орхестри, **Париж** (1649) 12·00, 20·00 Легка музика, **Штрасбург** (349,2) 20·30 „Ле Піті Дік" оп. Лекока, **Білгород** (439,8) 13·00 Пісоньки, 20·40 Сербський вечір, **Берлін** (356,7) 16·00, 20·15 Весела програма, **Кенігсвустергавзен** (1571) 17·00 „Сонце приятель і ворог чоловіка", 18·25 „Лібеслідервальцер" Ів. Брамса (вок. квартет), **Мінхен** (405,4) 15·15 Цитра, рецитації, **Бреслав** (315,8) 20·25 „Паж королеви" оп. Генза, **Букарешт** (365) 20·00 Спів, **Будапешт** (549,5) 12·05 Військ. музика, 13·30 Спів, 22·00 Циг. музика, **Мілано** (368,6) 11·30 Легка музика 13·00 Тріо 20·45 Камер. концерт, **Рим** (420,8) 17·10 Легка музика.

Львівське радіо.

Пятниця, 18. травня 1934.

7·00—8·00 Раніша авдиція, 12·05, 12·33 Концерт сальонової орхестри, 15·05 Збіжева біржа, театр. репертуар, 15·10 Господарські вістки, 15·20 Сальонова музика з гр. плит. 15·40 Ресіталь (альтівка, фортепян), 16·00 Спів (Мокшицька) в супр. фортепяну, 16·20 Серед книжок, 16·30 Наука стенографії, 16·40 Музика з гр. плит, 16·50 Польська музика (фортепян), 17·30 Літер. відчит: „Каспрович", 17·50 Фахова школа як підготування до життя, 18·10 Концерт Данового хору, 18·53 Театральний фейлетон, 19·10 Всячина, 19·25 Актуальний фейлетон, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Муз. балачка, 20·15 Симф. концерт; у перерві „Віткевич, письменник і маляр," 22·40 Балачка про моди, 22·53, 23·05 Танкова музика.

Субота, 19. травня 1934.

7·00—8·00 Ранішня музика, 12·05, 12·33 Популярна музика з гр. плит. 12·30 Метеорольог. вістки, 15·10 Господарські вістки, 15·35 Пять хвилин вітру від моря, 15·40 Авд. для хорих, концерт орхестри, 16·20 Лекція фр. мови, 16·35 Легка музика (орхестра, спів), 17·20 Істор. відчит „Ідея Баторія", 17·40 Вигляди на експорт, 19·03 Фейл. „Наші за кордоном", 19·10 Всячина, гр. плити, 19·25 Рецитації поезій, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Вибрані думки, 20·02 Фортепянові варіяції, 20·40 Почт. техн. скринька, 20·55 Концерт орхестри, спів, 22·00 Відчит у фр. мові: „Що вносить польська література до заг. світової скарбниці", 22·15 Легка музика з гр. пл., 23·05 Танкова музика.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Виданича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.